

Kostyál László

Tárlatról tárlatra

2 x 60 = ...?

Kovács Zoltán és Németh Dezső kiállítása
Lentiben, a Városi Művelődési Központban

Kovács Zoltán:
A létra

Lenti két, a hatvanadik születésnapját az idén ünneplő jeles művészének nyílt a jubileum alkalmából közös kiállítása április 7-én a Kerka-parti kisváros művelődési központjának galériájában. Kovács Zoltán fotós és Németh Dezső faműves tárlatára invitált a meghívó, aminek kapcsán azonnal felvetődött bennem a kérdés, hogy az egykori középiskolai osztálytársak között az emberi kapcsolatokon túl, lehetnek-e olyan összekötő szálak, melyek két ilyen eltérő művészeti ágat művelő alkotót közös platformra állítanak? A galériába – a művelődési központ színháztermének előcsarnoka – lépve a kérdőjel eleinte tovább vastagodott és görbült. Az egyik oldalon az egyik, a másikon a másik kiállító alkotásai sorakoztak. Elvont, organikus-mágikus jellegű kispasztikák néztek farkasszemet egy bájos hölgy testének szép formáival és két paripa részleteivel. Kézvel alakított, faragott, csiszolt, festett objektumok a gép hidegen objektív lenszében keresztül rögzített, férfitekintetet vonzó képekkel. A szemlélődő interpretáció folyamata során azonban a rossz érzés, ha úgy tetszik, a két művészt elválasztani látszó virtuális szakadék, oldódni kezdett. Az említett láthatatlan összekötő szálak valóban érződni kezdtek, csak kikapogatásukhoz szükséges némi idő.

Kovács Zoltán fekete-fehér fotókat állított ki, amelyeken formaérzékenységét, a fény-árnyék hatások iránti érdeklődését és az organikus szép idomok iránti előszeretetét a fenti, médiumként használt motívumok segítségével illusztrálta. Nőalakjain a visszafogott ruhátlanság talán csak egyik-másik vérmesebb férfiszemlélő

szemében tűnik erotikusnak, ehelyett inkább a nőies szépség és emellett a sokak által vágyott örök ifjúság fogalma dominál rajtuk. Lófigurái hatására valamilyen homályos, ősi képzetek ébrednek fel bennünk, a magyarság sztyepei múltjának kollektív tudatunkban élő emlékképei, talán még azokban is, akik (velem együtt) sohasem érezték át, milyen felszabadult érzés lóháton ülve egy hatalmas és erős állatot uralni és irányítani. A *Létra* című, egy korábbi néprajzi pályázaton díjazott kép, egy régi parasztház egyszerű padlásfeljáróját élénk állítva, szakrális asszociációkat indukál: Jákob lajtorjáját juttatja eszünkbe. A létra talán nem is csak a földszintet és a padlást, hanem az eget és a földet köti össze, s fokain napról napra magunk is egyre feljebb hágunk. Az egyetlen színes motívum ugyancsak etnográfiai indíttatású: ódon falusi ház pillangót ábrázoló oromzati faragott díszét mutatja.

Az archaizálás és az egyszerűsége, tisztaságra törekvés talán a két leginkább jellemző fogalom Kovács képei kapcsán. Az archaizálás először a monokróm technikában és a jó fél évszázaddal ezelőtti stílári törekvéseket idéző fogalmazásmódban érhető tetten. Ezeket túl azonban a témaválasztás, vagyis a művészi gondolatok kifejezésének eszközei sem a kortárs alkotók elsődleges kelléktárából valók. A „most” helyett” az „egykor” és a „mindig” fontos a fotós számára. A fekete-fehér megfogalmazás mellett a kolorit bonyolult koordinátarendszerét mellőzve csupán egy, a két pólus közötti egyenesen mozog, ezáltal leegyszerűsíti és egyértelműsíti a látottakat. A képi motívumok és kompozíció minden

Kovács Zoltán:
Kíváncsiság

Németh Dezső:
Üzenet
Etelközből

esetben egyszerű és tiszta, evvel is alátámasztva az említett jellemzőket.

Németh Dezső műveit, s ezekből következően gondolkodásmódját hasonlóan jellemezhetjük, habár a megnyilvánulási mód esetében eltérő. Plasztikai, objektjei segítségével egy ősi, a közös tudatalatti világunk részét képező, misztikus világba vezet minket. Fából kifaragott, kicsiny, titokzatos tárgyakba foglalt agancsdarabjai valamiféle sámánisztikus szertartás termékenység-varázsló vagy túlvilági erőt lehívó szertartása kellékeinek tűnnek. Németh, aki az egykori Lenti Nemzetközi Fafaragó Művésztelep egyik szervezője, és egy időben vezetője is volt, imponáló módon, mindemellett tisztelettel bánik a fával. Tudja, hogy a fa olyan szerves, egykor élő organizmust képező matéria, amely nem ragadható ki eredeti kontextusából. A belőle készült tárgynak, alkotásnak is a természetesség hatását kell keltenie, mert csak így maradhat meg az anyag és a forma harmóniája. Kenderből készült fonállal, vászonnal viszont társítható az alkotásokon, mert ezek jellege, melegsége

Németh Dezső: Élt egyszer egy piarista kisdíák

hasonló hozzá, együttesük így gazdagítja az összhatást.

Alkotásain az organikus formavilág az egyik pólust képezi, míg a másik a geometrikus. Van, ahol a háttérrel, vagy alapot adja a (vászonból alakított) konstruktív struktúra, máshol, térplasztikákon, bonyolult posztamensnek fogható fel a geometrikus elemekből összetett talapzat. Olyan is előfordul, ahol a kétféle formanyelv nem különül el ilyen direkt módon egymástól, hanem az egyik oldalon geometrikus szerkezet organikusnak ható kinövésbe megy át, ezzel keltve feszültséget az alkotáson belül.

Kiállított műveinek nagyobb része monokróm jellegű, néhány esetben azonban fontosnak

tartotta a koloritot. Nyilvánvaló, hogy ezek más belső szférába vezetik a szemlélőt. A gyakoribb monokrómia Kovács Zoltán képeinek fekete-fehér technikájára reflektál, ahogyan az archaizálás, valamint a tisztaságra törekvés is. A két alkotót összekötő, elsősorban észre sem vehető szálak erősek, és emiatt végül is kifejezetten szerencsésnek bizonyult a kiállítási tér ilyen megosztása, hogy egymással szemben elhelyezett munkáik révén párbeszédet folytathassanak egymással. És szerencsésnek mondható azért is, mert ezt a párbeszédet akkor fogjuk észrevenni és megérteni, ha magunk a két oldal között állunk.

Németh Dezső: Agyagálmok

